

כתבו על איסורי הנאה כשר 30**1. גיטין כ. "גופא שלחו מתם" עד "תניא רבי אומר"**

גופא, שלחו מתם: כתבו על איסורי הנאה - כשר. אמר רב אשי, אף אן נמי תנינא: על העלה של זית! דילמא שאני עלה של זית, דחזי לאיצטרופי.

2. ראש השנה כח. "בשופר של עיר הנדחת" עד "אמר רבא המודר הנאה מחבירו מותר לתקוע"

בשופר של עיר הנדחת - לא יתקע, ואם תקע לא יצא. מאי טעמא? עיר הנדחת כתותי מיכתת שיעוריה.

3. ר"ן גיטין י. (בדפי הרי"ף) ד"ה שלחו מתם

שלחו מתם כתבו על איסורי הנאה כשר. בכל איסורי הנאה קאמרי ואע"ג דכתותי מכתת שיעוריהו לא [איכפת] לן אלא במידי דבעי שיעור כשופר ולולב ומיהו באותן שצריכין להתבער מן העולם למאן דאמר כל העומד לשרוף כשרוף דמי משמע דלא הוי גט דכמאן דליתנהו דמו:

4. יבמות קג: "של תקרובת עבודת כוכבים" עד קד. "דבי דינא נמי"

של תקרובת עבודת כוכבים ושל עיר הנדחת, ושל זקן העשוי לכבודו - לא תחלוץ, ואם חלצה - חליצתה פסולה. א"ל רבינא לרב אשי: מאי שנא זקן העשוי לכבודו? דלאו להילוכא עביד **ורש"י ד"ה של תקרובת עבודת כוכבים** של תקרובת עבודת כוכבים - שהקריבו ומסרוהו לפניו לשם דורון וקי"ל (ע"ז דף נ) תקרובת עבודת כוכבים אין לה ביטול עולמית דאיתקש למת דכתיב ויאכלו זבחי מתים הלכך לית ליה תקנתא וכתותי מיכתת שיעורא.

5. רמב"ם יבום ד:כ "אבל סנדל של תקרובת עד סוף דבריו

סנדל המוסגר והמוחלט ושל עבודה זרה שמניחין אותו ברגלי הצורה לא תחלוץ בו, ואם חלצה חליצתה כשרה ואע"פ שהוא אסור בהנאה, **אבל סנדל של תקרובת עבודה זרה ושל עיר הנדחת, או שנעשה למת שיקבר בו אם חלצה בו חליצתה פסולה שהרי אינו עומד להלך בו.**

6. כסף משנה לולב ח:א "דלא דמו שופר ולולב" עד "תדע במוסגר ומוחלט"

או שהיה מאשרה וכו'. באמת כי לשון זהו קשה עד מאד כפי סוגיית הגמ'. ודברי ה"ה בכאן אינם נכונים בעיני שכתב שרבינו גורס גירסא אחרת שאינה בנוסחאותינו ועוד דאם איתא לאותה גירסא אליבא דר' יוחנן דוקא אתמר דאית ליה נמי הכי גבי גזול אבל לר' יצחק בר נחמני דבגזול לא חייש למצוה הבאה בעבירה ה"ה דבאשרה לא חייש וכבר כתבתי בבבא הקודמת לזו דרבינו פוסק כר' יצחק בר נחמני דלית ליה פסול משום מצוה הבב"ע ועוד שאפילו לדעת שאר פוסקים אינה לאותה גירסא שהרי כתבו המפרשים אההיא דר' יוחנן דכל שנקנה בתחלה בלא סיוע דמצוה שוב אין בו משום מהב"ע ולא פסיל ר' יוחנן אלא היכא שלא קנהו עדיין או שקנהו אלא שהמצוה מסייעת בקנין וא"כ גבי אשרה דליכא למימר ביה הכי שהעבירה שהיא נטיעתה לעכו"ם אין המצוה מסייעת בעשייתה כלום אפילו לר"י לא מיפסיל אלא ודאי לית להו אותה גירסא. ועוד קשה לדבריו דיותר ראוי לאסור עבודת כוכבים של עכו"ם כל שלא בטלוה וכ"ש של ישראל שאין לה ביטול מאשרה שבטלוה אע"פ שתחלת נטיעתה היתה לעבודת כוכבים ועוד דהא בסוף כיסוי הדם (חולין פ"ט:) תניא לולב ושופר של עכו"ם פסולים אפילו דיעבד ואמר רב אשי התם אליבא דרבא דה"ט משום דכתותי מיכתת שיעוריהו ובמאי מוקי להאי רבינו אם דעתו להכשיר אפילו בעכו"ם של ישראל ועוד שלא כתב ה"ה מהיכן הוציא רבינו דאשרה אפילו נתבטלה לא יצא. אבל כך נ"ל לומר דלדעת רבינו דין לולב ושופר של עבודת כוכבים כך הוא דקודם ביטול לא יצא משום דמיכתת שיעוריהו וכדאמרינן בסוף כיסוי הדם ולאחר ביטול לתחלה לא יטול ולא יתקע משום דמאיסי אבל בדיעבד כשרים והיינו דאמר רבא בפרק לולב הגזול (סוכה ל"א):

לולב של עכו"ם אם נטל כשר וכמו שנפרש בסמוך בס"ד. ודין האשרה כל שמתחלה נטעו להיות נעבד אפילו בטלו אם נטל לא יצא והיינו דאמרינן בפרק כל האילנים (ע"ז מ"ז) בעי ריש לקיש המשתחוה לדקל לולבו מהו למצוה באילן שנטעו מתחלה לכך לא תבעי לך דאפילו להדיוט נמי אסור כי תבעי לך נטעו ולבסוף עבדו דשרי להדיוט פשיטא דאפילו נתבטלה מאיסא למצוה ופסול דיעבד וכיון דחזינן דבאילן שנטעו מתחלה לכך קאמר לא תבעי לך לומר דפשוט הוא ולא חזינן מאן דפליג עליה כוותיה נקטינן. ובפרק לולב הגזול (סוכה ל"א:) אמתני' דלולב של אשרה ושל עיר הנדחת פסול מקשינן בגמ' ושל אשרה פסול והאמר רבא לולב של עכו"ם לא יטול ואם נטל כשר וה"פ אי אשרה דמתני' קודם ביטול פשיטא דפסול דכתותי מיכתת שיעוריה ולא אשמעינן מידי לא באשרה ולא בעיר הנדחת א"ו דלאחר ביטול עסקינן והאמר רבא דלאחר ביטול אם נטל כשר ומשני דאה"נ דלאחר ביטול אשמעינן מתני' ולא דמי לדרבא דהכא באילן שנטעו מתחלה לכך עסקינן דהיינו אשרה דמשה כלומר שהיא כתובה דכיון שמתחלת ברייתה כתותי מיכתת שיעורה מאיסא למצוה אבל עכו"ם כיון שבתחלת ברייתה לא מיכתת שיעורה אם נטלה אחר שנתבטלה יצא דיקא נמי דקתני דומיא דעיר הנדחת ש"מ כלומר דלמאי דס"ד לא דמיא הנדחת שזו מבוטלת ועיר הנדחת אינה מבוטלת אבל השתא דאמרינן דביטול לא שרי לה למצוה כך לי מבוטלת כמו אינה מבוטלת והוי שפיר דומיא דעיר הנדחת והא דאמרינן בפ' ראוהו ב"ד (ר"ה כ"ח) אמר ר' יהודה שופר של עכו"ם אם תקע בו יצא וכתוב בקצת נוסחאות מ"ט מצות לאו ליהנות ניתנו דמשמע דבשלא בטלו עסקינן י"ל שכשכתב רבינו שופר של עכו"ם אם תקע בו יצא לא פסק כן משום ר"י דלא קי"ל דעתיה למשרי קודם ביטול אלא משום דממאי דאמר רבא לגבי לולב דלאחר ביטול כשרה דיעבד שמעינן לשופר וזהו שלא כתב רבינו בשופר של עכו"ם שהטעם משום דמצות לאו ליהנות ניתנו כשם שכתב בשופר של עולה. א"נ שאינו גורס מ"ט וכמ"ש בנוסחאות שלנו ואתי ר"י כרבא והא דאמר רבא בפ' מצות חליצה (יבמות ק"ג:) דסנדל של עכו"ם אם חלץ בו כשר ופסק רבינו פ"ד מהלכת יבום וז"ל סנדל המוסגר והמוחלט ושל עכו"ם אם חלץ בו יצא ואע"פ שהוא אסור בהנאה, י"ל דההיא נמי בלאחר ביטול ולכתחלה לא משום דמאיס למצוה וכמו שפ"ת. ומ"ש אע"פ שהוא אסור בהנאה לא קאי אלא אמוסגר ואמוחלט ולא לשל עכו"ם. א"נ אפילו נימא דקאי אכולהו לק"מ **דלא דמו שופר ולולב שיש להם שיעור קצוב וכי עומד לשריפה מיכתת שיעוריה כלומר הוא חסר משיעורו הקצוב לו אבל לסנדל דחליצה דלית לן שיעור קצוב אלא הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו ונהי דבעי שיהא חופה רוב רגלו כיון שהרי אני רואה שהוא חופה ואין לנו בו שיעור קצוב לא אמרינן דמיכתת שיעוריה** תדע דמוסגר ומוחלט כשרים ואע"ג דעומדים לשריפה ואין לומר דהיינו משום דאפילו בשעת שריפה קרוי בגד וכדאמרינן התם דהא התם נמי אמרינן אליבא דמאן דפסל דדוקא לענין טומאה איקרי בגד בשעת שריפה ולא גמרינן מינה לחליצה וכולהו דלא גמרינן מטומאה אלא דמאן דמכשיר סבר כיון דאין לנו שיעור קצוב לא אמרינן ביה מיכתת שיעוריה וה"ה לעכו"ם וכמ"ש. כנ"ל ליישב דעת רבינו ודברי המפרשים ליישב הסוגיות לפי שיטתם יש בהם כמה פקפוקים ירגישם העומד על דבריהם

7. רא"ש ראש השנה ג': "וכמה שיעור תקיעה" עד סוף דבריו

לרחבו אם נשתייר בו שיעור תקיעה כשר דחשבינן מן הסדק ולמטה כאילו ניטל ואפי' מעכב התקיעה כשר ואם לאו פסול. ויראה דמייירי בנסדק רוב רחבו אבל מיעוט הוה ליה (ס) כנקב בעלמא וכשר. וכמה **שיעור תקיעה פי' רבן שמעון בן גמליאל כדי שיאחזנו בידו ויראה לכאן ולכאן והיינו טפח. כדאמרי' בפרק המפלת (דף כו א) דשיעור שופר טפח ונקט האי לישנא הכא כדי שיאחזנו התוקע בידו ויראה לכאן ולכאן לפרש הטעם למה נתנו בו שיעור טפח כדי שיאחזנו התוקע בידו ויראה לכאן ולכאן ולא יאמרו לתוך ידו הוא תוקע**

8. ביאור הלכה תקפו:ט ד"ה ד' גודלים "ודע עוד דאף להרא"ש" עד "וכן משמע קצת"

* ד' גודלים - עיין בטור דרי"ץ גיאות כתב שצריך בזה טפח שוחק וכלישנא דברייתא כדי שיראה מאכא ומאכא דנראה מזה דהשופר ארוך מידיו והוא חלק עליו דדי בטפח מצומצם ודע דגם ר"ח שדבריו דברי קבלה כתב ג"כ בפירושו בפרק המפלת דצריך טפח שוחק וכפי הנראה גריס לה בש"ס שם עי"ש וכן משמע בכל בו שהוא מקובץ משו"ת ראשונים שכתב וז"ל במסכת נדה תני ה' דברים שיעורן טפח השוחק עי"ש וכן רבינו מנוח בפירושו להרמב"ם כתב ג"כ דכל היני ה' דברים דפרק המפלת שיעורן בטפח שוחק. ודע דמרא"ש בסוגיין מבואר ששיעור זה אינו אלא מדרבנן כדי שלא יאמרו לתוך ידו הוא תוקע אכן מדברי תוס' סוכה דף ז' מוכח דס"ל דשיעור טפח הוא מן התורה שהרי אמרו דלא חשיב בהמפלת רק שיעורא דאורייתא עי"ש וכן הוא משמעות לשון רש"י ב"ר"ה דף כ"ח גבי שופר של עיר הנדחת עי"ש. **ודע עוד דאף להרא"ש דשיעורא דטפח הוא מדרבנן מ"מ גם לדידיה צריך שיעור מן התורה כדי שיהיה אפשר לתקוע בו עכ"פ ומשום זה פסלינן שופר של עיר הנדחת דכתותי מיכתת שיעורא** וכן משמע קצת גם לשון התורת כהנים וכמה שיעור שופר כדי תקיעה (והראב"ד בפירושו שם כתב שזהו שיעור טפח ואינו מוכרח לענ"ד) וכעין זה מצאתי בפר"ח ועיין פמ"ג במשבצות זהב סק"ט ובא"ס סק"ח. ודע דאף דלכו"ע לדידן השיעור הוא כדי שיאחזנו בידו ויראה לכאן ולכאן אעפ"כ לפי המובא בטור ובר"ן משערינן רק באדם בינוני ואף אדם גדול ששיעור ד' גודלין שלו הוא יותר מטפח וא"כ כשלוקח השופר בידו לא יראה מאכא ומאכא אעפ"כ לא צריך יותר משיעור טפח בינוני אכן לא כן דעת הריטב"א אלא דהתנא נקט בהמפלת לפי שיעור אדם בינוני ואה"נ באדם גדול צריך השופר להראות מאכא ומאכא עי"ש:

9. רמב"ם שבת יז:א,ב,יב,יג

הלכה א
מבוי שיש לו שלשה כתלים הוא הנקרא מבוי סתום, ומבוי שיש לו שני כתלים בלבד זה כנגד זה והעם נכנסין ברוח זו ויוצאין בשכנגדה הוא הנקרא מבוי המפולש.

הלכה ב
היאך מתירין מבוי הסתום, עושה לו ברוח רביעית א לחי אחד או עושה עליו קורה ודיו, ותחשב אותה קורה או אותו לחי כאילו סתם רוח רביעית ויעשה רה"י ויהיה מותר לטלטל בכלו, שדין תורה בשלש מחיצות בלבד מותר לטלטל ומדברי סופרים היא הרוח הרביעית ולפיכך די לה בלחי או קורה.
רמב"ם הלכות שבת פרק יז
הלכה יב

בכל עושין לחיים אפילו בדבר שיש בו רוח חיים ואפילו באיסורי הנייה, ע"ז עצמה או אשרה שעשה אותה לחי כשר שהלחי עוביו מ כל שהוא, גובה הלחי אין פחות מעשרה טפחים רחבו ועביו כל שהוא. +/השגת הראב"ד/ בכל עושין לחיים [וכו'] שלחי עביו כל שהוא. א"א ואם עביו כל שהוא גבהו מיהת צריך שיעור שיהא גבהו עשרה, אלא בין לחי בין קורה מותר דמשום היכר הוא והאיכא היכר והרי אם עשה לאשירה סולם בין שתי חצרות מערבין אחד דכל שאיסור דבר אחר גורם לו מותר והכי איתא פרק חלון (עירובין עח) ואע"ג דאמרינן בגמרא (שם /עירובין/ פ) מ"ד עושים לחי אשרה אבל קורה כתותי מיכתת שיעורא לאו פלוגתא היא בהדיא אלא אפשר דלא אמר בקורה ומשום אפשר לא מדחיא מימרא דאמורא, ועוד דאיתנהו להנך טעמי דכתבי' ואת"ל דפליגי לאו מטעמא דכתב איהו דהא גבי לחי נמי שיעורא בעי' לגבהה כדכתיבנא אלא ה"ק לחי אע"ג דחשבת ליה כקש נדף אפשר להעמידו בצד הכותל ע"י קשירה אבל קורה כי הויא כקש נדף לא קיימא כלל ובעי' ממ"נ דבר העומד וכיון דהוי מיכתת לא קאי כלל. +

הלכה יג
בכל עושין קורה אבל לא נ באשרה לפי שיש לרוחב הקורה שיעור, וכל השיעורין אסורים מן האשרה, וכמה רוחב הקורה אין פחות מטפח ועביה כל שהוא, והוא שתהיה ס בריאה לקבל אריח שהוא חצי לבינה של שלשה טפחים על שלשה טפחים, ומעמידי קורה צריכין שיהיו בריאין כדי לקבל קורה וחצי ע לבינה

10. תוספות גיטין כ: ד"ה בכתובת קעקע "כתבו על איסורי הנאה" עד סוף התוספות

בכתובת קעקע - מדאורייתא ליכא איסורא עד שיכתוב ויקעקע בדיו ובכחול כדתנן בפ"ג דמכות (דף כא.) ולר' שמעון אינו חייב אפי' כתב וקעקע עד שיכתוב את השם פי' שם דע"ז כדמפרש התם בגמרא ומיהו איסורא דרבנן איכא הכא דאפי' אפר מקלה אסור ליתן על גבי מכתו מפני שנראה ככתובת קעקע ואפי' הויא הכא איסורא דאורייתא מ"מ הוי גט כדאמרי' לעיל **כתבו על איסורי הנאה כשר אע"ג דאסור לכתוב דהא מיתנהי באיסורי הנאה.**

11. רמב"ם גירושין ד:ב "על הכל כותבין" עד "וכותבים על"

כותבין במי עפצא לכתחלה על גבי הנייר והעור וכיוצא בהן אבל לא על גבי מגילה עפוצה מפני שאינו ניכר ואם כתב אינו גט, וכן כל כיוצא בו. **על הכל כותבין את הגט ואפילו על איסורי הנאה, וכותבין על דבר שיכול להזדייף והוא שיתנו לה בעידי מסירה.**

12. יבמות קג: "סנדל של עבודת כוכבים" עד "של תקרובת"

סנדל של עבודת כוכבים - לא תחלוץ, ואם חלצה - חליצתה כשרה

13. ראש השנה כח. "אמר רב יהודה בשופר של עולה" עד "אמר רב יהודה בשופר של ע"ז"

אמר רב יהודה: בשופר של עולה - לא יתקע, ואם תקע - יצא. בשופר של שלמים - לא יתקע, ואם תקע - לא יצא. מאי טעמא? עולה בת מעילה היא, כיון דמעל בה - נפקא לה לחולין, שלמים דלאו בני מעילה נינהו - איסורא הוא דרכיב בהו [ולא נפקי לחולין]. מתקיף לה רבא: אימת מעל - לבתר דתקע, כי קא תקע - באיסורא תקע! אלא אמר רבא: אחד זה ואחד זה - לא יצא. הדר אמר: אחד זה ואחד זה - יצא, מצות לאו להנות ניתנו

14. רמב"ן יבמות קג: ד"ה סנדל של ע"ז

סנדל של עכו"ם לא תחלוץ ואם חלצה חליצתה כשירה. פרש"י ז"ל הואיל ולהלוא עביד ומשמשי ע"ז לאו לשרפה קיימי דאית להו תקנתא בבטול, ואי משום איסורי הנאה חליצה לאו הנאה היא דמצות לאו ליהנות נתנו, ואע"ג דהכא בעיא לאינסובי ובלא חליצה לא נסבי לה, כיון דלא מעכב בה אלא מצוה לאו הנאה היא, ולכתחילה לא תחלוץ מפני שנראית כנהנית, ועוד דכל למצוה מאיס, ויש מפרש לכתחילה לא תחלוץ משום דנהנית שנשאת בו, ואם חלצה חליצתה כשירה נהי דעבדה איסורא חליצתה לא מיפסלא, ולא דייק לי מהא דגרסינן בפרק ראווה ב"ד רבא אמר אחד זה ואחד זה לא יצא הדר אמר רבא אחד זה ואחד זה יצא מאי טעמא מצות לאו ליהנות ניתנו, אלמא אי ניתנו ליהנות כיון שאם יצא נהנה ועבד איסורא, ואי לא יצא לא עשה ולא כלום ונמצא שלא נהנה, אמרינן דלא יצא.

15. ראש השנה כח. "המודר הנאה ממעין" עד "שלחו ליה לאבוה דשמואל"

המודר הנאה ממעין - טובל בו טבילה של מצוה בימות הגשמים, אבל לא בימות החמה

16. ריטב"א יבמות קג: ד"ה סנדל של ע"ז "אבל הנכון דלא חושבא" עד "ומיהו מאי דפרש"י"

וסנדל של ע"ז לא תחלוץ ואם חלצה חליצתה כשרה. פרש"י ז"ל של צלם ע"ז שנועלים אותו ברגליו כשמסיעין אותו ממקום למקום וכיון דע"ז של גוי יש לה בטול לא קאי לשריפה ולא מכתת שיעוריה ואי משום דאיסורי הנאה הוא, מצות לא ליהנות ניתנו, וא"ת והרי נהנית בסנדל של ע"ז שנתרת לשוק וגובה כתובתה, י"א דאע"ג דאיהי נהנית ועבדא איסורא מ"מ חליצה כשרה היא, וליתא דא"כ למה לן התם (ר"ה כ"ח א') גבי שופר ולולב של ע"ז דלהכי יצא משום מצות לאו ליהנות ניתנו נימא דאע"ג דנהנה באיסור מ"מ מאי דעבד עבד, אלא ודאי דהאי טעמא ליתא, דכיון דהנאתו תלויה ביציאתו נימא לא יצא ולא יהנה, דכשאתה אומר יצא או שחליצתה כשרה אז הוא נהנה, אבל הנכון **דלא חשיבא הנאה באיסורי הנאה אלא כשנהנה בגופו אבל התירה לשוק וזכייתה בכתובה אין זה מגופה של סנדל ואין החליצה אלא כגרמא בעלמא, הא למה זה דומה למודר הנאה ממעין שטובל בו בימות הגשמים (ר"ה שם) ואע"פ שבטבילה זו הוא נטהר מטומאתו לכמה דברים, ומיהו מאי דפרש"י ז"ל דסנדל של ע"ז מיקרי דעביד להילוכה מפני שמסיעין אותו ממקום למקום, כי הא ודאי לא משמע דחשוב הלוך ומקרא מלא דבר הכתוב רגליהם ולא יהלכו, אלא הכא בסנדל שעשאו מתחילתו להלוך ואח"כ נתנו לע"ז להיות לו משמשי או נויין.**

17. מאירי ראש השנה כח. ד"ה המודר הנאה מחבירו מזה עליו "וכן המודר הנאה ממעין" עד "ויש מי שאומר"

"ובקצת פירושיהם של גדולי הרבנים" עד "ונראה לי ראייה בזה"

המודר הנאה מחבירו מזה עליו מי חטאת בימות הגשמים שאין שם הנאה אלא הנאת קיום המצוה והנאת קיום המצוה אינה הנאה כמו שביארנו אבל לא בימות החמה שהרי הגיע לו הנאת הגוף בכלל הנאת קיום המצוה **וכן המודר הנאה ממעין כגון שאמר קונם מעין עלי טובל בו טבילת מצוה בימות הגשמים אחר שאין כאן הנאת הגוף כלל אבל בימות החמה שיש לו בטבילתו הנאה לגופו אסור ויש מי שאומר שאם אמר קונם רחיצה עלי אסור אף בימות הגשמים מתוך מה שכתבנו יש לך לדון שכל מצוה שהנאת הגוף מצטרפת בקיומה להנאת קיום מצוה אסור למי שמודר הנאה על אותו דבר ושופר אין בו הנאת הגוף ואע"פ שאפשר שזה נהנה אין הנאה אלא במה שהוא הנאה לכל ובטלה דעתו אבל אלו היתה לו הנאת הגוף בשעה שהוא מקיים את המצוה אסור כמו שפירשנו במעין ובקצת פירושיהם של גדולי הרבנים מצאתי שאף אם היתה הנאת הגוף מצטרפת להנאת קיום המצוה בשעת עשיית המצוה הואיל ואין הנאה לגוף אחר עשיית המצוה מותר שהנאת הגוף הבאה בשעת קיום המצוה אינה נחשבת לכלום וטעם איסור מעין בימות החמה הוא שאף לאחר המצוה משיג הגוף הנאה ממנה מצד מה שנתקרה ועקר הדברים כדעת ראשון ונראה לי ראייה בזה מי חטאת שבהזאה מועטת אין הנאה אחר מעשה אלא שהם מפרשים אף בהזאה הנאה מועטת אחר מעשה ואין נראה לי כן שהרי מודר משופר אלמלא שאין הנאה לגוף בתקיעתו היה אסור הא אם היה הנאה לגוף בתקיעתו אסור אע"פ שבשעת הנאתו היה מקיים המצוה.**